

Štampa vsak četrtek in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto 32 din.,
za leto 16 din., četrti leta
10 din. Izven Jugoslavije
12 din. Naročnina se pošlje
upravnilstvo „Sloven-
ski Gospodar“ v Ma-
ribor, Koroška cesta 5.
se dopušča do od-
pisa. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Redni interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1-30 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopis
se ne vrača. Uprav-
ništvu sprejema naročila
inserter in reklamacije.
Cene inseratov po dogo-
voru. Za večkratne ogla-
se primeren popust. Nepravilne
reklamacije so pošiljati
proste.
Čekovni račun pošilja
uradno Ljubljana št. 10.000
Telefon interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

49. številka.

MARIBOR, dne 4. decembra 1924.

58. letnik.

Volilni govor dr. Korošca.

V nedeljo dopoldne se je vršil v Ljudskem domu v Ljubljani obilno obiskanih shod zaupnikov SLS za ljubljansko okolico, na katerem je načelnik SLS dr. Korošec med drugim izvajal sledeče:

Smotrena politika.

Poslanci SLS smo bili preteklo leto voljeni kot reprezentanti cele Slovenije. Volili so nas tudi mnogi pristaši drugih strank. Mi tega v narodni skupščini nismo pozabili. Trudili smo se voditi politiko, ki bi koristila celokupnemu slovenskemu narodu. V tem oziru je bila naša naloga, predvsem skrbeti za to, da pridemo Slovenci v državi do one samostojnosti, ki nam zagotavlja in omogočuje na naši zemlji naše lastno slovensko življenje.

Ker nas je bilo vključno popolni zmagi samo 21, z Bunjevci vred 24, je bilo le naravno, da smo se morali takoj po izvolitvi ozirati po zaveznikih. Najbližji po našem državnopravnem programu so nam bili Hrvati in bosenski muslimani, združili smo se z obema v takozvani federalistični blok.

Toda Hrvati se v parlamentu zavoljo svoje abstinence niso mogli priti v postev. Zato mislim, da je bilo edino pravilno, delati na to, da se v parlamentu ne ustvari takoj velika in trdna večina, ampak da nam stoji nasproti slaba večina in slabotna vlada. Pripustili smo homogeno radikalno vlado, ki se je mogla naslanjati le na maloštevilne nemške in džemijetske poslanca.

Ta kombinacija je imela za nas tudi to prednost, da nismo bili več sami v opoziciji, kakor za časa ustavotvorne skupščine. Opozicija sama po sebi z borbo proti večini in vladi zbližuje vse opozicijske stranke. V opoziciji se stranke najdejo. Mi smo imeli simpatije pri onem delu demokratske stranke, ki se je udeležil znanega zagrebškega kongresa. In tako je došlo najprej do zbližanja z demokrati, potem do tolikokrat imenovanega ožjega bloka.

Sedaj so stali račun v parlamentu naenkrat drugače. Ožji blok je bil tako močen, da bi imel v parlamentu večino, ako bi se v njem prikazali tudi Hrvati. Samoumevno je, da so se odslej še bolj željno upirale naše oči v Zagreb in da smo se tamkaj tudi osebno mnogokrat zlagali. In ne brez uspeha. Prišlo je do tega, da so se Hrvati naenkrat prikazali v Beogradu. Pašić se je še sicer zvezal s Pribečevićem, toda zaman, njegova usoda je bila zapečatená.

Nova parlamentarna večina.

V parlamentu je nastala nova večina, sestavljena iz Srbov, Hrvatov in Slovencev, manj ali bolj odkrito podpirana tudi od drugih manjših strank, voljna in sposobna prevzeti vlado ter delati na to, da pride do sporazuma med vsemi tremi brati. Tako smo dovedli poslanci slovenskega naroda naše nade, naše želje in naše zahteve pred prag možnosti, da se nam uresniči.

Po velikih težavah kljub neštevilnim intrigam smo dobili kot parlamentarna večina vlado v roke. Hrvati se niso hoteli vstopiti, toda reklo se nam je, da lahko vstopijo, kadar hočejo. Z vstopom Hrvatov v vlado bi se le naša opozicija postala močna in trajna. Toda prišlo je drugače. Ko so bili Hrvati pripravljeni, da vstopijo, niso smeli več vstopiti in prisililo se je vojnegega ministra, da otvori krizo in da pade naša vlada. Tako se je tudi zgodilo.

O padcu vlade.

Zakaj je morala naša vlada pasti? Res je sicer, da nam Radič s svojimi govori ni ravno utrjeval našega stališča, toda glavno to ni bilo. Glavno je bilo, ker smo bili v njej Hrvati in Slovenci v večini in je bila dana možnost, da se približamo pravičnemu, poštenemu sporazumu z dobromislečimi Srbi. Toda tega velesrbsko misleči krogi niso hoteli. Osnova vlade bi se morala razširiti, se je razglasilo. To razširjenje pa bi se moralo tako izvršiti, da bi se potisnili Hrvati iz večine in vlade, a obe stranki z velesrbskimi tendencami, radikalna in identitetsko-demokratska, bi vstopili v vlado. Samoumevno je, da mi Slovenci in z nami bosenski muslimani nismo hoteli zapustiti Hrvatov in s tem sporazumne ideje. A velikega pomena je, da je tudi Davidovičeva stranka stala trdno kakor skala in da je za to trdno in močeno zadržanje naša veliko odobravanje po celi Srbiji. »Držite blok, ožji in širši!« klicalo se je od vseh strani. »Ali še drži blok?« pevalo je boječe vprašanje po telefonu iz vseh srbskih krajev. Blok se je obdržal, blok se bo tudi nadalje obdržal, blok se bo vrnil v novi parlament, in nič nas naj ne moti, ako se v volilni borbi tudi nekoliko zlasamo med seboj, program in potrebe bodo nas pozneje zopet združile.

Poizkus, da se Hrvati iztisnejo iz vladne večine, se ni posretil. Onemogočila ga je jakost sporazumne misli v Srbiji. Ostali smo torej mi, širši blok, še vedno v par-

lamentu večina in delo za sporazum bi se lahko nadaljevalo. Toda zgodilo se je ravno nasprotno, kakor je ves pameten in razborit svet pričakoval. Vlada se je dah nasilju in korupciji, vlada se je dala strankam, ki norejo poštenega in pravičnega sporazuma ter ravnopravnosti vseh bratov, vlada se je dala ljudem, ki nimajo večine ne v parlamentu, ne v narodu, nekateri od njih so naravnost pobrani s ceste. Baza se ni razširila, ampak omejila na dve velesrbsko orientirani stranki, a Slovence so pritisnili na to vladno zgradbo kakor lastavičje gnezdo, iz katerega bo neprestano letelo blato na nas. Med Hrvati se k sreči dosedaj še ni našel človek, ki bi hotel igrati vlogo hrvatskega Efilta v sedanji borbi.

Zvesti programu.

SLS je ostala, kakor je iz te kratke zgodovine razvidno, v beograjskem parlamentu zvesta svojemu slovenskemu programu, nepremično je držala pravec, ki pelje do popolnega osiguranja slovenstva in nikdar ni izgubila iz vida, da reprezentira cel slovenski narod in da je treba skrbeti za njegove skupne koristi, med katerimi je samostojno življenje Slovencev v državi na prvem mestu.

Da je politika SLS bila dobro usmerjena in dobro izpeljevana, ta kompliment nam je napravila tudi Radičeva stranka v »Slobodnem domu«. Ne dopade pa se Radiču, da naša stranka ni republikanska. Vidi se, da Radič, ako tako govori, ne pozna niti programatičnega stališča naše stranke, kakor se je ponovno, zadnjikrat v Celju, formuliralo, niti faktičnega razporedenja v njej. Poslednji dogodki so tako vplivali kakor na druge, tako tudi na naše pristaše, da lahko rečemo, da je med nami več in bolj resničnega ter resnega republikanstva, nego ga je zadnji čas bilo v Radičevi stranki, kjer so kar iz rokava sipali monarhistične formule.

Mi smo vedno bili resni in dosledni politiki in smo rekli, da nam je prvo: samostojnost Slovenije v jugoslovanski državi in da pomenita centralizem in hegemonija, najsi bosta v republikanski ali monarhistični posodi, smrt za našo slovensko individualnost.

Proti vsaki oviri suverene narodove volje.

Ako je sedaj v naših vrstah tako visoko naraslo število republikancev, potem gre to na račun onih, od katerih bi se to moglo najmanj pričakovati. Ravno minoli dogodki so sami, avtomatično, z nevzdržno silo agitirali za republikanstvo, ker je narod videl, da se ovira na potu do avtonomije ali federalizma ali kakor že hočete imenovati obliko samostojnosti Slovenije, ki jo hočemo doseči v sporazumu s Hrvati in Srbi. In ako se bo na ta način, kakor se je začelo, nadaljevalo, potem danes slovesno izjavljamo, in smo prepričani, da za to dobimo tudi odobrenje naše najvišje inštanice, velikega zbora strankinih zaupnikov, mi izjavljamo: Narodna volja mora biti v naši državi prvi suveren! Narodni volji ne sme nihče zastavljati svobodne poti. In ako se ji zastavlja, potem smo enodušne volje, da tudi za to najdemo, v zvezi s svojimi političnimi prijatelji med Srbi in Hrvati, mirnim, zakonitim in ustavnim potom potrebnega leka. Za nas velja: Državni in narodni interesi nad vse drugo!

Težke in usodne morajo biti razmere, ako mi tako govorimo, ki smo doma in po svetu znani kot mirna, resna, konstruktivna, v resnici državotvorna stranka. In ako naša stranka tako govori, potem vsakdo ve, da bo besedam tudi sledilo dejanje, da bo šla brez ozira na levo in desno za svojim ciljem in da ne bo vsak dan spreminjala svojih izjav in svojega stališča.

To so naše dobro premišljene besede in nihče nima prava o njih dvomiti, niti Radič, najmanj v Radičevi kletki zaprta slovenska prepeličica, ki je zadnjih pet let nemirno frfotala od njive do njive ter nazadnje obsedela pri Hrvatih.

Nameni nove vlade.

Nova vlada kajpada ni mogla v parlament, ker ni imela večine. Morala je takoj na volitve, da si najde večino. In tako so sedaj naši narodi od nove vlade poklicani, da se odvrnejo od sedanje večine in da s sedanjimi vlastodržci podpirajo narodno mržnjo, nasilje in korupcijo. Osebito so Slovenci poklicani, da se odreko svoji narodnosti in svojih narodnih pridobitev. Ako ne bodo prostovoljno, pa se bo uporabila sila. Bič se bo porabil, da pokleknete na kolena in se prodate!

Toda niti sedanja vlada sama ne verjame, da bo izsilila večino iz naroda. Narodi so prezreli, da bi se dali s šibo vladati. Kaj bo potem? Potem nam obetajo še ene volitve, še nasilnejše in krutejše, kakor mislijo sedanje izvesti. Narod mora ubogati in poslušati! In ko smo vprašali kaj pa potem, če ne bo ubogal? Pravijo in strašijo nas: Potem pride diktatura!

Tudi diktature se ne bojimo. Rimski tribuni so upostavljali diktature samo za pol leta. Dalje narod težko zdrži. Vojska je kakor čebelica. Čebelice, če se tudi daleč na okoli razletijo, se vedno zopet vračajo k

svoji matici. In matica za vojsko, izbrano po splošni vojni dolžnosti, je samo narod, h kateremu se prej ali slej tudi vojaki zopet zatečejo. Samo narod je matica za vojsko, in nihče drugi.

Sicer pa so to samo strahovi za deco! Nobena juha se ne je tako vroča, kakor se skuha, posebno ne, če se za leto naprej kupa. Naša glavna skrb mora biti, da zmaga med Slovenci zopet slovenstvo in ne izdajstvo. Za nič drugega nam ni treba biti briga.

Radičev hegemonizem in narodni izdajalci.

Da samostalna demokratska stranka noče biti slovenska stranka, noče biti zastopnica slovenskih interesov, to je izven razprave. Med slovensko stranko pa tudi ne računamo Radičeve stranke, koja s svojimi kandidaturami po Slovenskem namerava dvojiti: Prihoriti si s Slovenci Prekmurje ter ga uvesti v hrvatski narodni in kulturni krog, ter drugo: vpreči Slovence v svoj hrvatski voz. Slovenci, ki k temu pomagajo, bodisi preko Radičeve stranke ali preko Prepeluhove stranke, se udeležujejo izdajstva nad delom slovenske zemlje, nad našim lepim Prekmurjem.

Česar nam niso pogoltnili Italijani, odkupili Nemci, zadržali še Madžari, to še hočejo sedaj zmanjšati tudi Radičevci. Pri njih je to grd imperializem, pri Prepeluhu pa je to narodno izdajstvo v zameno ene dvorljive kandidature.

Prekmurje slovensko.

Prekmurje se je zavedalo slovensko, se danes zaveda slovensko in ne bo zapustilo nikdar slovenske zajednice. In vsi Slovenci bomo budno stali na straži, da nam našega lepega Prekmurja nihče ne otme. In kadar bo slovensko ljudstvo razpolagalo samo čez svojo zemljo, bo Prekmurje vedno imelo mesto v sredini njegovega srca.

Slovenska fronta.

Sicer pa pričakujemo, da pristaši drugih strank tudi pri teh volitvah ne bodo oslabilili slovenske fronte, slovenske reprezentance, temveč tudi tokrat zapostavili slovenske reprezentance, temveč tudi tokrat zapostavili za trenutek svoje strankarske interese ter glasovali enodušno za slovensko stvar. Sedaj se bližajo naše želje k uresničenju, sedaj nastajajo vsled tega najbolj kritični časi, sedaj se pridejo poslednji napori protivnikov, da nas vržejo nazaj in ob tla, zato je treba sedaj močne, složne, enotne slovenske fronte. Ne glasuje se sedaj za stranko, ampak za Slovenstvo. Kdor je Slovenec, bo šel z nami.

Pristaši SLS pa so poklicani, da v tej borbi nosijo zastavo. Sedaj ni samo centralizem v nevarnosti, ampak tudi vse, kar ga nosi in drži! SLS v nevarnih, težkih časih nikdar ni oklevala. Zato bo tudi sedaj navdušeno zagrabila za zastavo ter šla v volilno borbo: Za slovenstvo, za bratski sporazum, za poštenje in za svobodo!

Izvajanja dr. Korošca so bila ves čas spremljana z burnim odobravanjem. Posebno, ko je govoril o republikanizmu, Radiču in Prepeluhu, so zborovalci njegove tozadevne izjave odobraval z viharim dolgotrajnim ploskanjem. Videlo se je, da je dr. Korošec govoril vsem iz srca.

Slovenska ljudska stranka in Slovenstvo.

Načelnik SLS dr. Korošec je v svojem volilnem govoru v Ljubljani 23. novembra povabil vse Slovence, najsi pripadajo tej ali oni stranki, da pristopijo skupni fronti slovenskega ljudstva ter glasujejo za kandidature SLS. Rekel je: »Kdor je Slovenec, bo šel z nami!«

Zgodovina SLS izpričuje upravičenost tega povabila. SLS je bila od nekdaj nositeljica slovenske narodne ideje ter bojevnica za zedinjeno Slovenijo. Hotela je vse Slovence, razdrobljene in razdeljene po raznih pokrajinah, deželah in državah, združiti v eno veliko politično enoto. Temu namenu je dalajla izraz s svojim imenom, ker je v avstro-ogrski državi nastopala kot Vseslovenska ljudska stranka.

Od bistva svojega programa naša stranka ni odstopila tudi ne v sedanji naši državi. Njen program je vedno bil ter je sedaj: Samoodločitev in samovlast združenega slovenskega naroda, kakor daleč sega slovenska zemlja.

Še predno je bila naša država ustanovljena, je že SLS uveljavila to svojo pglavitno zahtevo. Dr. Korošec je kot predsednik Slovence in Hrvate zastopajočega Narodnega veča (sveta) v Zagrebu meseca novembra 1918 sklenil z zastopniki Srbstva — njim na čela Nikola Pašić — ženevsko pogodbo, v kateri je Sloveniji in Slovincem bila zasigurana popolna avtonomija ter